

Svar på skriftligt spørgsmål om ersättning för användning av bibliotekens e-böcker och e-ljudböcker

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 144/2023 rd undertecknat av riksdagsledamot Fatim Diarra /gröna:

Hur ska likabehandling av verk och upphovspersoner säkerställas, om en del av användningen av litteraturen, dvs. de så kallade e-bokhyllorna, inte omfattas av rätten till ersättning, även om det i e-bokhyllorna finns exakt samma verk som i tryckt format omfattas av utlåningsersättningen och som skrivits av de upphovspersoner som tidigare fått utlåningsersättning för dessa verk, och

hur motiveras rätten till ersättning för en ny förmånstagargrupp (inläsare av ljudböcker) när en del av användningen av litteraturen och upphovspersonerna till dessa verk är undantagna från rätten till ersättning?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

I propositionen till ändring av upphovsrättslagen i fråga om ersättning för användning av e-böcker och e-ljudböcker RP 46/2023 rd föreslås rätt till ersättning för användningen av e-böcker och e-ljudböcker på allmänna bibliotek och högskolebibliotek. Syftet med beredningen av regeringens proposition har varit en tydlig, exakt avgränsad och fungerande rätt till ersättning.

Det finns inga externa skyldigheter att föreskriva om ersättning för användning av bibliotekens e-böcker och e-ljudböcker. Det är fråga om en nationell lösning, och ersättningen för användning av bibliotekens e-material är framför allt stöd till kulturen.

Enligt regeringens proposition skulle ersättning betalas för användning av e-böcker och e-ljudböcker, som ingår i bibliotekets samling, när användningstiden fastställts på förhand. Då skulle e-böcker användas på ett sätt som kan jämföras med att låna en tryckt bok och på det sätt som avses i bestämmelsen.

En e-bokhylla är en kommersiell tjänst som består av en urval av verk som tjänsteleverantören fastställt på förhand. En sammanslutning, till exempel ett företag, kan skaffa tjänsten för sin personal. Om till exempel en e-bokhylla skaffas för högskolans personal och studerande, erbjuder biblioteket inte vissa titlar utan hela urvalet. Materialet används i e-bokhyllstjänsten, och e-böcker och e-ljudböcker blir inte en del av bibliotekets samling. Materialet har inte heller i lagen avsedd begränsad användningstid.

Genom den lösning som föreslås i regeringens proposition är det möjligt att i viss mån förutse användningen av e-material för biblioteksändamål och beloppet av det anslag som behövs för ersättning, medan användningen av e-bokhyllor i sin tur är svårare att uppskatta på förhand.

Dessutom är förändret av statistik över användningen och grunderna för fastställandet av ersättningen en utmaning. Eftersom det inte är möjligt att utesluta utländska upphovspersoner från ersättningens tillämpningsområde ökar användningen av e-bokhyllor, som dessutom ofta är utländska tjänster, och verk av utländska upphovspersoner som ingår i dem, sannolikheten för att ersättningarna går till utländska i stället för inhemska upphovspersoner.

Det kan också konstateras att i de länder där ersättningar som är jämförbara med den föreslagna ersättningen för användning av e-ljudböcker betalas (Danmark, Förenade kungariket, Kanada), betalas även ersättning till inläsarna.

Rätten till ersättning för inläsare av e-ljudböcker har övervägts särskilt på grundval av likabehandling av rättsinnehavare relaterade till e-ljudböcker på ett rättvist sätt. Även om en författares kreativa insats är nödvändig för att ett litterärt verk ska existera, har verkets inläsare en betydande del av det litterära verkets existens i form av en ljudbok. Den som läser in en ljudbok kan också vara ett särskilt skäl till att personer vill ta del av ett litterärt verk från biblioteket uttryckligen i form av en ljudbok.

Det som talar för genomförandet av inläsarnas rätt till ersättning är också utvecklingen av användningen av ljudböcker. Det kan antas att e-ljudböckernas popularitet, som började med kommersiella tjänster, också kommer att bli stor i kommunernas kommande gemensamma e-bibliotek och i bibliotekens övriga framtida tjänster.

Fördelningen av ersättningen mellan olika grupper av rättsinnehavare avgörs på samma sätt som vid fördelningen av utlåningsersättningen: de av ministeriet godkända organisationer som förvaltar ersättningen förhandlar årligen om fördelningen av ersättningen mellan olika grupper av rättsinnehavare, och ministeriet fastställer denna fördelning.

Den nu föreslagna paragrafens praktiska funktion och tillgodoseendet av rätten till ersättning samt utvecklingen av e-materialets biblioteksanvändning kommer att följas upp. Vid behov bedöms också behovet av ytterligare utveckling av rätten till ersättning.

Helsingfors 05.12.2023

Forsknings- och kulturminister Sari Multala